

Παναγιώτης Τουρνικιώτης

Ο Παναγιώτης Τουρνικιώτης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1955 και είναι καθηγητής της Θεωρίας της Αρχιτεκτονικής, διευθυντής του Εργαστηρίου Ιστορίας και Θεωρίας της Αρχιτεκτονικής και από τον Σεπτέμβριο 2019 είναι Κοσμήτορας στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου

Σπουδές

Προπτυχιακές σπουδές Αρχιτεκτονικής στη Σχολή Αρχιτεκτόνων του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (δίπλωμα 1978) και σπουδές Πολεοδομίας στο Ινστιτούτο Πολεοδομίας του Πανεπιστημίου του Παρισιού 8 Vincennes (δίπλωμα 1980).

Μεταπτυχιακές σπουδές στην κατεύθυνση 'Περιβάλλον και Ανάπτυξη Οικονομική και Κοινωνική', στη Σχολή Γεωγραφίας του Πανεπιστημίου του Παρισιού 10 Nanterre (δίπλωμα DEA 1979) και στην κατεύθυνση 'Φιλοσοφία του πολιτισμού', στη Σχολή Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου του Παρισιού 1 Σορβόννη (δίπλωμα DEA 1981).

Διδακτορικές διατριβές

Doctorat 3ου κύκλου, '*Pagrati : Naissance et évolution d'un quartier d'Athènes*', στο Τμήμα Γεωγραφίας του Πανεπιστημίου του Παρισιού 10 Nanterre, 1983 (επιβλέπων Guy Burgel).

Doctorat d'Etat, '*Historiographie de l'architecture moderne*', στο Ινστιτούτο Πολεοδομίας του Πανεπιστημίου του Παρισιού 8 Vincennes, 1988 (επιβλέπουσα Françoise Choay).

Εκπαιδευτικό έργο

Διδάσκει Ιστορία και Θεωρία της Αρχιτεκτονικής στη Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ, στην οποία ανέλαβε για πρώτη φορά διδασκαλία το 1991 ως ειδικός επιστήμονας. Το 1995 εξελέγη επίκουρος καθηγητής, το 2004 αναπληρωτής καθηγητής και το 2009 καθηγητής. Σήμερα είναι διευθυντής του Εργαστηρίου Ιστορίας και Θεωρίας της Αρχιτεκτονικής. Έχει αναλάβει διδασκαλία σε πολλά προπτυχιακά και μεταπτυχιακά μαθήματα, έχει επιβλέψει πολλές ερευνητικές και διπλωματικές εργασίες, καθώς και διδακτορικές διατριβές. Το 2004-2005 ανέλαβε επιπλέον διδασκαλία σε προπτυχιακά μαθήματα του Τμήματος Αρχιτεκτόνων του Πολυτεχνείου Κρήτης.

Έχει αναλάβει διδασκαλίας μικρής διάρκειας στο πλαίσιο μετακλήσεων του προγράμματος Erasmus ή με πρόσκληση στις Σχολές Αρχιτεκτονικής Paris La Villette, Paris Belleville, Bordeaux, Saint-Etienne, Oslo, Roma La Sapienza, Roma Tre, στο Πολυτεχνείο της Κωνσταντινούπολης και της Σμύρνης, στο Ομοσπονδιακό Πολυτεχνείο της Λωζάννης και της Ζυρίχης, στην Ακαδημία Αρχιτεκτονικής του Mendrisio, στο Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Αρχιτεκτονικής της Βενετίας, στα Πολυτεχνεία του Μονάχου, του Darmstadt, του Dortmund, της Valencia, της Λισαβόνας, της Coimbra, καθώς και στην Ανωτάτη Σχολή Κοινωνικών Επιστημών του Παρισιού (EHESS). Το 2014 δίδαξε για ένα μήνα στις αρχιτεκτονικές σχολές των Yale University, Princeton University, Columbia University, Cooper Union, MIT και Harvard University στο πλαίσιο ακαδημαϊκού grant του Ιδρύματος Ωνάση.

Έχει συγγράψει τέσσερα διδακτικά βιβλία που υποστηρίζουν προπτυχιακά μαθήματα της Σχολής Αρχιτεκτόνων και αναπαράγονται στην εκτυπωτική μονάδα του ΕΜΠ:

- *Εισαγωγή στη Θεωρία της Αρχιτεκτονικής, μια ιστορική επισκόπηση* (Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ, 2008, 158 σελίδες)

- *Εισαγωγή στη Μοντέρνα Αρχιτεκτονική* (Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ, 2008, 128 σελίδες)
- *Κριτική προσέγγιση της αρχιτεκτονικής και πολεοδομικής θεωρίας και πρακτικής των τελευταίων σαράντα χρόνων στο ευρύτερο πολιτισμικό πλαίσιο της σύγχρονης κοινωνίας.* (επιμ., Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ, 2007, 216 σελίδες).
- *Η Αισθητική Θεώρηση της Αρχιτεκτονικής, μια διερεύνηση των μέσων έκφρασης* (Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ, 2007, 128 σελίδες)

Ερευνητικό έργο

Ανέλαβε επιστημονικός υπεύθυνος στα ακόλουθα ερευνητικά προγράμματα:

- «Περιοχές προστασίας, Ορισμοί και παραδείγματα», πρόγραμμα Culture 2000 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Ιστορίας της Αρχιτεκτονικής της Αρχιτεκτονικής Σχολής της Βενετίας, την Αρχιτεκτονική Σχολή του Παρισιού-Villemin, τη Σχολή Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου της Limoges και το CNR Centro di Studio - Roma (2000-2001).
- «Ελληνική Μοντέρνα Αρχιτεκτονική. Θεματικές τομές και τεκμηρίωση μιας δημιουργικής εποχής. Η δεκαετία του 1930» (ΕΜΠ, ΠΕΒΕ 2007-2009)
- «Μεταπολεμικός Μοντερνισμός. Αρχιτεκτονική, Πολιτική και Τουρισμός στην Ελλάδα, 1950-1965» (ΕΜΠ, ΠΕΒΕ 2010-2012)
- «Μεταλλασσόμενοι Χαρακτήρες και Πολιτικές στα κέντρα πόλης Αθήνας και Πειραιά» (ΥΠΕΚΑ, 2010- 2012)
- «Το ταξίδι στην Ελλάδα. Κινητικότητα και μοντέρνα αρχιτεκτονική στο μεσοπόλεμο» (ΕΔΒΜ 34, 2018-2019).
- «Χωρικές Πολιτικές στο πλαίσιο των Προγραμμάτων Ανάπτυξης κατά την περίοδο της Μεταπολεμικής Ανοικοδόμησης στην Ελλάδα: Διεθνής Παράγοντας, Κοινωνικές/πολιτικές δυνάμεις και ο ρόλος των αρχιτεκτόνων» (ΕΔΒΜ 34, 2018-2019).

Ήταν ο κύριος ερευνητής στο ερευνητικό πρόγραμμα:

- «Διερεύνηση στρατηγικών δικτύωσης των αστικών παρεμβάσεων στο μητροπολιτικό κέντρο Αθηνών» (Περιφέρεια Αττικής, επιστημονικός υπεύθυνος Γ. Παρμενίδης, 2012-2013)

Δημοσιεύσεις

Δημοσίευσε τα ακόλουθα βιβλία:

- *Loos*, Παρίσι, Editions Macula, 1991. Αγγλική μετάφραση *Adolf Loos*, Νέα Υόρκη, Princeton Architectural Press, 1994. Το βιβλίο βραβεύτηκε με το International Architectural Book Award του American Institute of Architects για το έτος 1995.
- *The Historiography of Modern Architecture*, Cambridge, Mass., MIT Press, 1999. Ισπανική μετάφραση *La historiografía de la arquitectura moderna*, Μαδρίτη, Mairea/Celeste, 2001. Ελληνική μετάφραση *Ιστοριογραφία της μοντέρνας αρχιτεκτονικής*, Αθήνα, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, 2002. Κινέζικη μετάφραση *现代建筑的历史编纂*, Πεκίνο, Tsinghua University Press, 2012. Το βιβλίο τιμήθηκε οίκοθεν τον Δεκέμβριο του 2000 με το βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών, στην Τάξη των Γραμμάτων και των Τεχνών.
- *Η αρχιτεκτονική στη σύγχρονη εποχή*, Αθήνα, Futura, 2006
- *Η διαγώνιος του Le Corbusier*, Αθήνα, Εκκρεμές, 2010

Επιμελήθηκε τα ακόλουθα βιβλία:

- *Ο Παρθενώνας και η ακτινοβολία του στα νεώτερα χρόνια*, Αθήνα, Εκδόσεις Μέλισσα, 1994. Αγγλική μετάφραση *The Parthenon and its Impact in Modern Times*, New York, Harry N.

Abrams, 1996. Το βιβλίο βραβεύτηκε με το International Architectural Book Award του American Institute of Architects, για το έτος 1997.

- *Δύο ταξίδια στον Le Corbusier*, Αθήνα, Futura, 2005.

- *Ο αθλητισμός, το σώμα και η μοντέρνα αρχιτεκτονική / The body, sport and modern architecture*, Αθήνα, Futura, 2006.

- *Συντήρηση, Αναστήλωση και Αποκατάσταση Αρχιτεκτονικών Μνημείων στην Ελλάδα 1950-2000*, Αθήνα, Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, 2008 (σε συνεργασία με τον Χαράλαμπο Μπούρα).

- *Το Μοντέρνο στη σκέψη και τις τέχνες του 20ού αιώνα*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 2013 (σε συνεργασία με τους Βάσω Κιντή και Κώστα Τσιαμπάο).

- *L'invention d'un architecte : Le voyage d'Orient de Le Corbusier*, Paris, Fondation Le Corbusier / Editions de la Villette, 2013, (σε συνεργασία με τους Roberta Amirante, Burcu Kütükçüoğlu, Yannis Tsiomis).

- «*Εκδοχές του μοντέρνου στην Αθήνα του μεσοπολέμου*», Αθήνα, Futura, 2010 (σε συνεργασία με την Άλκηστη Ρόδη).

Επιμελήθηκε 16 αφιερώματα με θέμα την αρχιτεκτονική στις ετήσιες επιθεωρήσεις *Αρχιτεκτονικά Θέματα* και *Θέματα Χώρου + Τεχνών* από το 1989 ως το 2006. Επιμελήθηκε επίσης το ακόλουθο τεύχος:

- *Other Modernisms: A selection from the Docomomo Registers*, *Docomomo Journal* 36, Μάρτιος 2007 (σε συνεργασία με την Marieke Kuipers).

Έχει δημοσιεύσει περισσότερα από 150 άρθρα σε περιοδικά, κεφάλαια σε βιβλία ή πρακτικά συνεδρίων, που εκδόθηκαν σε 12 γλώσσες (ελληνικά, γαλλικά, αγγλικά, γερμανικά, ιταλικά, ισπανικά, πορτογαλικά, νορβηγικά, πολωνικά, τουρκικά, σέρβικα και τσέχικα). Ενδεικτικά αναφέρονται 25 σχετικά πρόσφατα άρθρα:

- «*Tout est politique ?*», στο A. Debarre, C. Maniaque, E. Maranz, J.-L. Violeau (επιμ.), *Architecture* 68. *Panorama international des renouveaux pédagogiques*, Γενεύη, Metis Press, 2020, σελ.9-12.

- «*Ελευσίνα – Μύκονος. Τοπίο και φύση στη σκέψη και το έργο του Άρη Κωνσταντινίδη*», στο Αμαλία Κωτσάκη, Κώστας Τσιαμπάος (επιμ.), *Το μοντέρνα βλέμμα στην «ελληνική» φύση*, Τα Τετράδια του Μοντέρνου 07, Αθήνα, Futura, 2020, σελ.109-118.

- «*Η αρχιτεκτονική της δημοκρατίας: πολιτική, νόημα, μορφή*», στο Αμαλία Κωτσάκη (επιμ.), *Πόλη – Δημοκρατία – Αρχιτεκτονική*, Αθήνα, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, 2020, σελ.17-32.

- «*Athens as a School for Contemporary Open Thinking / Η Αθήνα ως Σχολή για τη σύγχρονη ανοικτή σκέψη*», στο Xristina Argyros & Ryan Neiheiser (επιμ.), *The School of Athens*, κατάλογος της εθνικής συμμετοχής στη Biennale di Venezia, 16. Mostra Internazionale di Architettura, 2018, σελ.41-55.

- «*Η αρχιτεκτονική στα Cahiers d'art του Christian Zervos / Architecture in Christian Zervos's Cahiers d'Art*», στο Πολύνα Κοσμαδάκη / Polina Kosmadaki (επιμ.), *Christian Zervos & Cahiers d'Art, Η Αρχαϊκή Στροφή / The Archaic Turn*, Αθήνα, Μουσείο Μπενάκη, 2019, σελ.80-97.

- «*The Greek Dom-ino and the Polykatoikia*», στο Richard Woditsch (επιμ.), *The Public Private House: Modern Athens and its Polykatoikia*, Zurich, Park Books, 2018, σελ.70-75.

- «*Πολιτική και αρχιτεκτονική στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου*», στα Πρακτικά συνεδρίου 'Τέχνη και Δημοκρατία', Αθήνα, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, 2018, σελ.281-295.

- «*Η μοντέρνα αρχιτεκτονική ως νεωτερικότητα και ως κληρονομιά*», στο Αιμιλία Αθανασίου, Λίνα Δήμα, Τίνα Καραλή (επιμ.), *Η επιστροφή του μοντέρνου. 25 χρόνια Ελληνικό Docomomo*, Τα Τετράδια του Μοντέρνου 06, Αθήνα, Futura, 2018, σελ.21-25.

- «Οι αρχιτέκτονες του Ματαρώα», στο Νικόλας Μανιτάκης, Servanne Jollivet (επιμ.), *Ματαρώα*, 1945. Από τον μύθο στην ιστορία, Αθήνα, Ασίνη, 2018, σελ.103-124.
- «Le voyage des anciens au pays des modernes», στο Lucile Arnoux-Farnoux, Polina Kosmadaki (επιμ.), *Le double voyage : Paris Athènes (1919-1939)*, Αθήνα, Ecole française d’Athènes, 2018, σελ.35-46. 135.
- «The Greek vision of post-war modernity», στο Torsten Schmiedeknecht και Andrew Peckham (επιμ.), *Modernism and the Professional Architecture Journal: Reporting, editing and reconstructing in post-war Europe*, London, Routledge, 2018, σελ.150-168.
- «Η παγκόσμια πόλη σήμερα», στο *Τόπος - Τοπίο, Τιμητικός τόμος για τον Δημήτρη Φιλιππίδη*, Αθήνα, Μέλισσα, 2018, σελ.238-242.
- «Ο Auguste Perret και η Ελλάδα», στο Μ. Κορρές κ.α (επιμ.), *Ηρωσ κτίστης, μνήμη Χαράλαμπος Μπούρα*, Αθήνα, Μέλισσα, 2018, σελ.579-591.
- «Αρχιτεκτονική», στο Γιάννης Σαΐτας (επιμ.), *Το έργο της Γαλλικής Επιστημονικής Αποστολής του Μοριά 1829-1838*, Αθήνα, Μέλισσα, 2017, σελ.178-183.
- «Τόπος-άτοπος: από τον Ροδάκη έως το Team 10. Η αρχιτεκτονική εκλογίκευση του πρωτόγονου ως μοντέρνου και ως κριτική του μοντέρνου», στο *Ιστορία της Τέχνης* 6, 2017, σελ.9-32.
- «The Common and the Principal: The Architectural Criticism of Aris Konstantinidis - Il commune e l’essenziale: la critica architettonica di Aris Konstantinidis», in *PPC Piano Progetto Città* 29-30, 2015, σελ.102-109.
- «Quoting the Parthenon: History and the Building of Ideas», in *Perspecta: The Yale Architectural Journal* 49, 2016, pp.153-166.
- «Η Αθήνα στην αρχή του 21^{ου} αιώνα: Rethink Athens», στο Χαράλαμπος Μπούρας et alii (επιμ.), *Αθήναι: Από την Κλασική Εποχή έως σήμερα (5^{ος} αι. π.Χ. - 2013 π.Χ.)*, Β’ έκδοση, Ατων, Αθήνα, 2013, σελ.508-547.
- «La résurgence de l’Acropole», στο Roberta Amirante, Burcu Kütükçüoğlu, Panayotis Tournikiotis, Yannis Tsiomis (επιμ.), *L’invention d’un architecte : Le voyage d’Orient de Le Corbusier*, Paris, Fondation Le Corbusier / Editions de la Villette, 2013, σελ.394-405.
- «Mapping History: Greece and Finland in the historiography of modern architecture», στο Tom Simons (επιμ.), *Quo Vadis Architectura?* 4, Helsinki, Aalto University Publications Series, 2012, σελ.178-203
- «Η φιλοσοφική λίθος. Κυριολεξία και μεταφορά της θεωρίας στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση», στο *Η σημασία της φιλοσοφίας στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση*, Αθήνα, Ίδρυμα Παναγιώτη και Έφης Μιχελή, 2012, σελ.629-637
- « Les planchers, les plafonds et le Raumplan de Loos », στο Roberto Gargiani (επιμ.), *L’architave, le plancher, la plate-forme : Nouvelle histoire de la construction*, Lausanne, Presses polytechniques et universitaires romandes, 2012, σελ.633-638.
- «The List and the Type: From Thematic Inventory to the (Re)Writing of the History of Modern Architecture», στο Maristella Casciato, Emilie d’Orgeix (eds), *Modern Architectures: The Rise of a Heritage*, Wavre, Mardaga, 2012, σελ.19-26.
- «Symbolic centrality and stratification: a city in reverse», στο Harry Gugger, Gwendolyn Kerschbaumer, Götz Menzel (eds), *Athens Lessons, Teaching and Research in Architecture*, Ecole Polytechnique Fédérale de Lausanne, 2011, σελ.236-239.
- «Aire-Sonido-Luz: La conferencia de Le Corbusier en el CIAM de 1933 en Atenas, el estilo de vida modern y la ciudad radiante», *Arquitectonica* 18-19, otoño-primavera 2010-2011, 57-69 (Mexico).
- «Dwelling is a place for language: Nature and artefact in 20th century Greek architecture», στο Gro Lauvland, Karl Otto Ellefsen, Mari Hvattum (επιμ.), *An Eye for Place. Christian Norberg Schulz: Architect, Historian and Editor*, Akademisk publisering, Oslo, 2009, σελ.44-61.

Επιστημονική και διοικητική δραστηριότητα

Μέλος του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων του ΥΠΠΟΑ (2010-2015, και 2017 ως σήμερα).

Μέλος του Τοπικού Συμβουλίου Μνημείων Αττικής του ΥΠΠΟΑ (2017 ως σήμερα).

Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Εθνικής Πινακοθήκης - Μουσείου Αλεξάνδρου Σούτζου (2010 ως σήμερα).

Γραμματέας του Διοικητικού Συμβουλίου του Ελληνικού Ινστιτούτου Αρχιτεκτονικής (1994-1997 και 2018 ως σήμερα).

Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Ecole française d'Athènes (2012-2018).

Εκλεγμένο μέλος της εκτελεστικής επιτροπής του διεθνούς DOCOMOMO (2010-2016)

Πρόεδρος της Διεθνούς επιτροπής ειδικών για την καταγραφή της μοντέρνας αρχιτεκτονικής του DOCOMOMO (2002-2014).

Συντονιστής του Ελληνικού DOCOMOMO (1996-2016).

Μέλος του advisory board του Oslo Center for Critical Architectural Studies, Oslo School for Architecture.

Μέλος της συντακτικής ή συμβουλευτικής επιτροπής των περιοδικών εκδόσεων *The Journal of Architecture* (Λονδίνο, Royal Institute of British Architects), *Espaces et Sociétés* (Παρίσι), *Cuaderno de Notas* (Αρχιτεκτονική Σχολή Πολυτεχνείου Μαδρίτης) και *Architectural Histories* (European Architectural History Network). Ήταν ειδικός σύμβουλος των ετήσιων επιθεωρήσεων *Αρχιτεκτονικά Θέματα* και *Θέματα Χώρου+Τεχνών* (1990-2013)

Οργάνωση συνεδρίων και επιμέλεια εκθέσεων:

Υπήρξε μέλος της επιστημονικής και οργανωτικής επιτροπής πολλών συνεδρίων. Ειδικότερα: Μέλος της επιστημονικής επιτροπής του 7^{ου}, 9^{ου}, 10^{ου}, 14^{ου} και 15^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου του DOCOMOMO (Παρίσι 2002, Αγκυρα 2006, Ρόττερταμ 2008, Σεούλ 2014, Λισαβόνα 2016).

Μέλος της οργανωτικής επιτροπής του 12ου Διεθνούς Συνεδρίου του DOCOMOMO (Ελσίνκι 2012).

Επιμελητής της 17ης επιστημονικής συνάντησης του Ιδρύματος Le Corbusier «Μάτια που ... βλέπουν την Ακρόπολη» (Αθήνα 2011).

Μέλος της επιστημονικής επιτροπής του συνεδρίου «Les années 68 et la formation des architectes. Perspectives internationales», Paris, Cité de l'architecture et du patrimoine, 15-16 Μαΐου 2018.

Επιμελήθηκε την οργάνωση πολλών εκθέσεων, ανάμεσα στις οποίες περιλαμβάνονται:

- «Αλέξανδρος Τομπάζης: Αρχιτεκτονική 1962-1992», Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών, 15 Μαρτίου ως 9 Απριλίου 1993.

- «Τάσος και Δημήτρης Μπίρης - Αρχιτεκτονικό Έργο 1968-1994», Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών, 14 ως 28 Ιανουαρίου 1994.

- «Εργαστήριο 66. Η αρχιτεκτονική της Σουζάνας και του Δημήτρη Αντωνακάκη», Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών, 8 ως 29 Απριλίου 1994.

- «Παρθενώνας. Αλληγορίες και Πραγματικότητα», Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, 1 Νοεμβρίου ως 31 Δεκεμβρίου 1994.

- «Δύο ταξίδια στον Le Corbusier», οργανώθηκε από τη Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ και εκτέθηκε στο Κέντρο Αρχιτεκτονικής Μεσογείου, τη Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ, τα Τμήματα Αρχιτεκτόνων ΑΠΘ και Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, τη Λευκωσία, από το 2005 ως το 2008.

Επιμελήθηκε σειρά εκδηλώσεων για τα 50 χρόνια από τον θάνατο του Le Corbusier το 2015-2016, ανάμεσα στις οποίες περιλαμβάνονταν συναυλία, συνέδριο, διαλέξεις και εκθέσεις.

Ειδικότερα αναφέρονται:

- «Στο όνομα του Le Corbusier», ομαδική έκθεση εικαστικών στην Οικία Σπητέρη-Προβελέγγιου, 6 Οκτωβρίου ως 10 Νοεμβρίου 2015.
- «Lucien Hervé / Το καλοκαίρι του κυρίου Le Corbusier», έκθεση στο Μουσείο Μπενάκη, Πειραιώς, 12 ως 29 Μαΐου 2016.

Διακρίσεις:

Έχει τιμηθεί με τον τίτλο Officier des Palmes Académiques από τη Γαλλική Κυβέρνηση για το ακαδημαϊκό και ερευνητικό του έργο.